

אני שייך לעם! – בלא עם או "ברוב עם"

במדבר פרק כב פסוק ב-ו

(ב) וַיֵּרָא בְּלֶק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶמְרֵי:

(ג) וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֵד כִּי רַב הוּא וַיִּקְּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ד) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זַקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יִלְחֲכוּ הַקְּהֵל אֶת כָּל סְבִיבֵיתֵינוּ כִּלְחָף הַשּׁוֹר אֶת יָרֵק הַשָּׂדֶה וּבִלְק בֶּן צְפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בְּעַת הַהוּא:

(ה) וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל בְּלַעַם בֶּן בְּעֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל הַנֶּהַר אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹ לִקְרֹא לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עִם יִצָּא מִמִּצְרָיִם הִנֵּה כֹּסֶה אֶת עֵין הָאֶרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלִי:

(ו) וְעַתָּה לֵכָה נָא אֲרָה לִי אֶת הָעָם הַזֶּה כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלֵי אוֹכֵל נֶפֶשׁ בּוֹ וְאֶגְרָשְׁנוּ מִן הָאֶרֶץ כִּי יִדְעֵתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר:

רש"י במדבר פרק כב פסוק ה

ארץ בני עמו - של בלק.

רבינו בחיי במדבר פרק כב פסוק ב

(ב) פתיחה לפרשה בלק

בְּרַב עִם הַדֶּרֶת מֶלֶךְ וּבְאֶפְסֵי לָאֵם מִחַתַּת רְזוֹן (משלי יד, כח)

שלמה המלך ע"ה באר בכתוב הזה (משלי יד, כח) כי רבוי העם הוא הדרת מלך וכבודו, לפי שיש בין אנשיו גבורים וחכמים שוין לו, או למעלה ממנו, אבל מעלתו והתנשאותו על שאר השרים והסגנים הוא רבוי חילותיו ורוחב מלכותו וממשלתו, וזאת היא הסבה שהוא מעולה ומהודר מכלם, וכאשר יחסר לו העם ויפרדו מעליו זהו מחתת האדון, ומלת "רזון" מלשון רוזנים. ולפי מה שאמר "הדרת מלך" היה לו לומר "מחתת מלך", אבל בא לומר כי העדר העם מחתה לו עד שהוסר ממנו שם המלכות, וחזר כאחד הרוזנים המושלים בעם, ועל כן יקראנו הכתוב בשם "רוזן" ולא בשם מלך, לפי שאין מלך בלא עם.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קה עמוד א

בלעם - בלא עם, דבר אחר: בלעם - שבלה עם. בן בעור - שבא על בעיר. תנא: הוא בעור, הוא כושן רשעתיים הוא לבן הארמי. בעור - שבא על בעיר, כושן רשעתיים - דעבד שתי רשעיות בישראל, אחת בימי יעקב ואחת בימי שפוט השופטים. ומה שמו - לבן הארמי שמו.

משנה מסכת אבות פרק ה משנה יט

כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו עין רעה ורוח גבוה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא שנאמר (משלי ח') להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת שנאמר (תהלים נ"ה) ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קה עמוד ב

אלא מאי וידע דעת עליון - שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה, והיינו דקאמר להו נביא לישראל עמי זכר - נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה', מאי למען דעת צדקות ה' - אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל: דעו נא כמה צדקות עשית עמכם שלא כעסתי כל אותן הימים בימי בלעם הרשע, שאילמלא כעסתי כל אותן הימים - לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט. היינו דקאמר ליה בלעם לבלק. מה אקב לא קבה אל

וגו' + מסורת הש"ס: ומה אזעום לא זעם ה' - מלמד שכל אותם הימים לא זעם ה', + (אותן היום [הימים] לא זעם ה'). אל זעם בכל יום וכמה זעמו - רגע, שנאמר כי רגע באפו חיים ברצונו וגו'

תוספות מסכת ברכות דף ז עמוד א ד"ה שאלמלי כעסתי

שאלמלי כעסתי לא נשתייר וכו' - ואם תאמר מה היה יכול לומר בשעת רגע. יש לומר כלם. אי נמי מאחר שהיה מתחיל קללתו באותה שעה היה מזיק אפילו לאחר כן.

ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פסיקא שנז

(י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בישראל לא קם אבל באומות העולם קם ואיזה זה זה בלעם בן בעור אלא הפרש יש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם משה לא היה יודע מי מדבר עמו, ובלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנאמר נאם שומע אמרי אל משה לא היה יודע מתי מדבר עמו עד שנדבר עמו ובלעם היה יודע מתי מדבר עמו שנאמר ויודע דעת עליון, משה לא היה מדבר עמו אלא כשהוא עומד שנאמר ואתה פה עמוד עמדי ובלעם היה מדבר עמו כשהוא נופל שנאמר מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים משל למה הדבר דומה לטבחיו של מלך ויודע כמה הוצאות יוצאות למלך על שולחנו.

במדבר פרק כד פסוק כ

(כ) וַיֵּרָא אֶת עַמְלֵק וַיֵּשָׂא מְשָלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרָיו עַדֵי אֲבָד:

בני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר ג - מלחמה לה' דרוש ה

ופירש בו הקדוש מהר"ש מאוסטרפאליא הי"ד בקשר אחד תמצאנו, היינו לאורכם ולרוחבם, כשתכתבם בשורה זה תחת זה כזה בלעם עמלק יהיו מקושרים גם לרחבם בלעם עמלק, זה יורה דלשניהם שורש אחד [זה"ק בראשית כ"ה ע"א], ובלעם היה מתפאר בעצמו ויודע דעת עליון